העולם הזה

בלי מורא

בלי משוא פנים

רחוב גליקסון 8, תל־אביב, טלפון 26785,
ת. ד. 136. מען למברקים: „עולמפרס".
המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.
דפוס משה שחם בע"מ, ת"א, טל. 31139.
ההפצה: דוד טופל ובניו, תל־אביב.
המערכת איננה אחראית לתוכן המודעות.

העורך הראשי:
אורי אבנרי

ראש המערכת:
שלום כהן

עורך משנה:
דוב איתן

עורך כיתוב:
סילבי קשת

עורך תבנית:
וסי

כתב בכיר:
אלי תבור

צלם המערכת:
אריה סרו

חברי המערכת:
משה בר־דיין, שייט גלזר, לילי גלילי, רויר חורוביץ, רותי ורד, אברהם חרסון, יוסף אבו־חמרי, אביבה ססו, עמוס קינן, שלמה פרו.

העתון הנקרא ביותר במדינה

דוד יקר.

את הנקניק, כך העיר פעם מנהיג מהפכני, חותכים פרוסה אחרי פרוסה. נדמה שזו גם השקפת דויד בן־גוריון וחבורת־החצר שלו לגבי חופש־העתונות.

גנבים אינם אוהבים כלבי־שמירה, ושליטים פוליטיים בדרך כלל אינם אוהבים עתונים. לא נעים לקרוא דברי ביקורת. קשה לחלק שלל כאשר הציבור כולו מסתכל.

אלא מה? במשטר של דיקטטורה זוחלת וניוסחית, כמו בישראל, עקרון חופש־העתונות הוא מקודש. אי־אפשר לדבר נגדו. צריכים לחייב את חופש־העתונות. אולם רק בתנאי שהעתונות לא תהיה חופשית.

★ ★ ★

מר כתריאל כ"ץ אדיב מאד. הוא מחייב את חופש־העתונות. בהחלט. אבל — אבל צריכים להגביל אותה. רק קצת. רק קמעה־קמעה. לטובת הציבור. כך אמר השבוע.

אמור לי מה דעתך על חופש העתונות, ואגיד לך מי אתה. מר כ"ץ הוא מוותיקי מנגנון־החושך. הוא מפא"יניק מדופלם, מן הסוג שאדיקותו המפלגתית הפכה שטיח אדום לקאריירה שלו. הוא התמנה לתפקיד מזכיר־הממשלה אחרי שהמועמד הקודם — ראש מנגנון החושך — נפסל על־ידי השרים האחרים. דויד בן־גוריון יודע במי לבחור.

לא מזמן התנוססה חתימתו של כ"ץ על המיסמך שאסר פירסום ידיעות על העליה. לא מטעמי בטחון ולא מכל טעם אחר, אלא מפני שזה נוח יותר לממשלת ישראל, ביחוד בתקופה שהיא מנסה לגבות מסי־עליה.

איסור ציני זה, ללא נסיון קלוש ביותר למצוא לו נימוק בטחוני או הגיוני כלשהו, הנחית מכת־מוות על חופש־העתונות בארץ. אין אשה הרה למחצה, ואין עתונות חופשית למחצה. אם אינה חופשית לגמרי, אין היא חופשית כלל. כאן אין דרך ביניים. כי במצב זה רק הנוחיות הממשלתית קובעת באילו תחומים יותר לעתונים לפעול בחופש מדומה.

★ ★ ★

הדוגמאות שהביא מזכיר־הממשלה מוכיחות כי ההתקפה על חופש־העתונות תיערך על חזית רחבה מאד.

הנה, כך אמר, פירסם עתון־ערב מאמר שמתוכו יכול היה להשתמע כי אינגה טופט נשלחה לסואץ כאונית מבחן. וזה אחרי שממשלת ישראל הודיעה רשמית שהיא לא נשלחה כאונית־מבחן. נורא.

טבעם של חסידי־הרודנות לחשוב את עצמם לאנשים־עליונים, ואת הציבור לעדת מטומטמים. האם כ"ץ באמת חושב ששכחנו את התמונות הגדולות וההודעות השחצניות שפורסמו בעתונות — כן, ביוזמת הממשלה! — ערב צאת האוניה לפורט־סעיד? האם חושב כ"ץ כי ציבור זה יתן לשולחי האוניה להתחמק מן האחריות לטפשותם הפנטסטית, אחרי שנתסבר כי לא היה להם מושג מה הם עושים?

כ"ץ מתלונן כי סודות מדיניים, שהודלפו על־ידי מנהיגים וחברי־כנסת, מתפרסמים בעתונות. האם העתונות אשמה כי בראש המדינה עומדים פטפטנים שאינם יודעים לשים מחסום לפיהם? כי ראש הממשלה ממטיר סודות ימינה ושמאלה, כאשר הוא מרגיש מצלמת־טלביזיה מכוונת אליו, או כשנדמה לו שיש הזדמנות לדפוק יריב?

דובר המשטרה, שדיבר באותה מסיבה אחרי כ"ץ, הביא דוגמה אחרת לקלקלת העתונות. עתוני־הערב, כך טען והוכיח, גדושים ומלאים ידיעות פליליות. אני יכול לגלות לאותו דובר נכבד מה מקור התופעה: מפקד משטרת תל־אביב, קצין בשם עמוס בן־גוריון, דואג בעצמו לכך שעוזריו לא יעשו צעד ללא רעש עתונאי.

אבל אין לכעוס על אויבי חופש־העתונות. מבחינתם, הם צודקים. הנה לחם חיים כהן במשך שנים ארוכות למען השתקת העתונות בכוח החוק. אילו הצליח בכך, הרי היתה נמנעת ממנו בושה משפחתית גדולה.

★ ★ ★

איני בא להתוכח עם אנשים מסוגו של כ"ץ על חופש־העתונות. מזה שנים ידוע כי כל חבורת־החצר של בן־גוריון, מכהן ועד כ"ץ, רוצה לחסל חופש זה. שאלתי מופנית אל חברי, עורכי העתונים — מה בנוגע?

האם תוסיפו לשבת בחיבוק־ידיים? התסתפקו בפניות חלושות אל מצפון־הציבור?

אילו הכרזתם על שביתת־עתונים כללית בו ביום שחתם כ"ץ על איסור הפירסום של ידיעות־העליה — היה איסור זה מתמוטט למחרת. אילו היה לכם אומץ־הלב להפר איסור זה וללכת לבית־הסוהר — היתה אהדת הציבור מלוה אתכם.

הציבור הפקיד בידיכם נכס לאומי יקר. אם אתם עצמכם אינכם מוכנים ללחום למענו — הרי אתם, ולא נערי־הזוהר של בן־גוריון, תהיו קברניו.

מכתבים

השודד האגדתי

רב תודות לכם עבור ההעלאה בדרגה לפיה אני נמנה על ידידי אשת ראש הממשלה. (העולם הזה 1133). אלא שהדבר אינו כך. בפעם האחרונה שנפגשתי עם הגברת בן גוריון, זה היה לפני שלוש שנים. לגבי השיפור בקיוסק — היה זה שיפור ולא עקיפת חוק. לשיפור אין צורך בקבלת רשיון.

פאר

אשר לי — אנוכי לא התפרסמתי בזמנו כאחד שגנב כספים, אלא כאחד שלאור היום, אם מפתחות חוקיים, שדד קופת בנק, שהכילה סכומים אגדתיים לפי המושגים של אז. הוא עשה אמנם מה שעשה מתוך תהליך של מחלה — כלומר חלוקת תוכנה בין אנשי המעברות. עד היום אינני מצטער על המעשה, אלא על זה שתוכן הקופה לא חולק כליל. על זאת עוד ידובר בבוא יום...

גרשון פאר, תל־אביב

איזה ראש?

אכן, הדג מסריח מן הראש — זאת הוכיח העורך במאמרו „ראש הדג" (העולם הזה 1133). כל המעילות, הגניבות והשחיתויות מקורם בראש אחד. השאלה — איזה?

אינני גורסת כי ראש ממשלה זה או אחר אשם. אין כאן גם מקום לדבר על מפלגה מסויימת. היה זה מנוחך לקרוא כיצד מפלגה מסויימת, במודעת־בחירות שלה, מאשימה את מפא"י בכל הסרחון הזה. (מעניין, מי אשם בסרחון הירקון?) אותה מפלגה, בעת שהיתה היא בשלטון, הריחה מרברים רומים.

ראש הדג במקרה זה אינו ראש מוחשי — הוא הראש המופשט של האידיאולוגיה שהביאה משטר זה. אידיאולוגיית הגמו והשנור...

סטודנטית, ירושלים

...אם בארזים נפלה שלהבת — ש'וחד, ל'כלוד, ה'ונאה, ב'גידה, ת'רמית — מה יגידו אזובי הקיר?

יצחק בר־כוכבא, ירושלים

איפה נמצא המנחם שאת תמונתו ראינו בהעולם הזה. נא לתת לנו הוראות באמצעות העתון כדי לתפוס אותו...

נטור קרתא, ירושלים

קליעה עיוורת

בכתבתכם על השביתה באוניברסיטה (העולם הזה 1131) ייחסתם לי כוונות סמויות, לפיהן הייתי מעוניין לדחות את השביתה באוניברסיטה עד לבחינות להסתדרות. הנני להכחיש בכל תוקף כוונות אלה. יחד עם יתר חברי לישיבה פעלתי להצלחתה עד תום.

אגב, כל כתבותיכם עד כה בענין הסטודנטים, לקויות באי־דיוקים מחפירים.

נתן בכרך, לשעבר יו"ר ועדת הפעולה של הסתדרות הסטודנטים, ירושלים

העולם הזה ישמח אם הקורא בכרך, נציג מפ"ם בהסתדרות הסטודנטים, יציין מה הם אי־הדיוקים שהוא מתכוון להם, מלבד העובדה שהתלהבותו לשביתה הכושלת התקררה למחרת יום הבחירות להסתדרות. אז הצביע

מבחן לשכל הישר

בסוף חודש מארס 1959 פורסמה בעתונות היהודית בחוץ־לארץ הידיעה הבאה, שנשלחה אליה על־ידי סוכנות יט"א, מירושלים: „ישראל עלולה לשלוח אניית־מבחן דרך הסואץ — תצפית מירושלים מוסרת כי ישראל תעמוד על זכותה להעביר אניות ישראליות בתעלת סואץ, במידה ומצריים תמשיך למנוע מעבר של מטענים ישראליים באוניות זרות..."

יש להניח כי גם בעתונות העולם פורסמה ידיעה זו, או חריפה יותר, לאור שיחה עם באי־כח רשמיים או בלתי־רשמיים. כך הוכנה פרשת אוניית־המבחן, שנמשכה עד מעצר „אינגה טופט" ואחריה. מתברר כי אניית־מבחן זו נשלחה לשם התחלת משלוח אוניות, תחת דגל ישראלי, דרך תעלת סואץ. דבר שהוא אבסורדי היום, מטעמים מעשיים וגם פסיכולוגיים — כאילו היינו דורשים כי השיירה להר הצופים תעלה, דרך טריטוריה ירדנית, תחת דגל ישראלי. הלא אין להכחיש כי תעלת סואץ עוברת דרך שטח מצרי...

אם העתונות הישראלית מעמידה פני תם, ושואלת מדוע שינתה הממשלה המצרית — שבמשך שנתיים הסכימה למצב הקיים — את עמדתה, כדאי להראות לעורכיה, את הידיעות השונות, שהופיעו בקשר לאוניות המבחן הישראליות. היה זה משחק מסוכן, שהביא לידי „משבר חדש ומסוכן במזרח התיכון". עובדה היא כי מאז מבצע סיני עברו סחורות ישראליות דרך תעלת סואץ, במליונים רבים של דולרים. דרך נוחה וזולה זו הועמדה עתה בסכנה על־ידי התעמולה לשליחת אוניית־מבחן. בפני עבד־אל נאצר לא היה כל מוצא אחר, אלא להחרים את האוניה...

קשה מאד לפעמים להבין את דרכי המדיניות הישראלית. גם אם הידיעה אודות אונית המבחן הישראלית נמסרה על־ידי סוכנות יט"א, ולא על־ידי הודעה ממשלתית רשמית, אין להניח, בתנאים הקיימים אצלנו, כי היא פורסמה ללא הסכמת הממשלה או ידיעתה.

ד"ר ש. שרשבסקי, ירושלים

הנישואין והאמת

בקשר לידיעה שפירסמתם במדור „אנשים" (העולם הזה 1132), כאילו נישאתי, הנני להסב את תשומת ליבכם כי אין כל אמת בידיעה זו על נישואי.

יהודית קורן, זינה

קורן

הגינות במעט מקום

ברצוני לציין לשבח את מחמאתכם להצלחת בקורו של ראש ממשלת בורמה בישראל (העולם הזה 1133). לאחר שהתקפתם כמה ביקורי־אישים קודמים בארץ כבלתי־חשובים, חכיתי לראות מה תהיה תגובתכם הפעם, כשהגיע המבקר החשוב ביותר ובקורו היה מוצלח. הוכחתם הגינות, אם כי הקדשתם לביקור זה מעט מאד מקום.

דני יהושע, רמת־גן

מצעד ההופעות

מעולם לא נחתם חוזה בין עשור עצמאות ישראל — הוועדה העולמית, לבין משתתפי „היו זמנים" — מצעד פזמוני העשור, בדבר הופעה נוספת אחרי יום ההופעה הפומבית ב־6.5.59 (העולם הזה 1132). בחוזה שבין משתתפי ההופעה לבין הוועדה צויין שבמידה ותערך הופעה נוספת באותו יום, כלומר אם תערכנה שתי הופעות באותו יום, ב־6.5.59, יהיה שכר ההופעה השניה נמוך כמובן משכרם של האמנים בהופעה הראשונה, בה חושב שכרם גם בהתאם למספר החזרות שהיה עליהם להשתתף בהן, בטרם הבכורה.

כאחד משני מנהלי הופעת „היו זמנים", נראה לי שעליכם לתקן טעות זו בגליונכם הקרוב ביותר.

א. מסיס, תל־אביב

אבנים על אדם ישר

חייכתי הרבה כשקראתי את הסיפור אודות כתב „מעריב" בטבריה — צבי לביא (העולם הזה 1132). אין פלא שגינו אותו במילות גנאי, גם בבאר שבע זכה בתיאורים דומים. אחר אדם ישר ואהוד אין רצים ברחובות ומשליכים אבנים. אני מבין לרוחו של צחר. פיו של כתב ממורמר־קבע זה שופע תלונות. ויעידו על כך תלונותיו לאגודת העתונאים והמכתבים שהוא ממטיר על כל עורכיו, אודות קיפוחו המדומה.

חבר לעבודה בצפון, טבריה

אתם זכרים, אתם?

...אין לומר מחזרים. עצם השימוש במילה זו פירושו: כרוך אחר הבחורה, חוזר אצל הבחורה שוב ושוב. למי יש אצלנו סבלנות לחזר? אני מחלקת את בני המין השני שלנו לזכרים, והללו הם הרוב הגדול, המונחים על־ידי יצרים, והרוצים לחשוך את שלהם בפיתות הזמן והמאמץ. האחרים, והם המעט, הם הגברים — בשלים וראויים לשמם. מלשון גבר, חוזק. עליהם אפשר להשען, בהם אפשר לבטוח.

עלי אין צורך להוסיף פרטים: ילידת הארץ, גרושה, מורה בבית ספר תיכון בכפר יסיף בגליל.

לפידות

שושנה לפידות, עכו

בשנה שעברה הייתי בחופשה באחד המקומות בארץ. הכרתי שם תיירת מקנדה. תוך כדי שיחה, שאלתי אותה, מה דעתה על הבחורים שלנו. היא ענתה לי שלבחורים שלנו יש אופי טוב. אם הם מבקשים משהו, הם ניגשים ישר לעניין.

אלי בלייכר, תל־אביב

...הנני סבורה כי קשה למצוא מכנה משותף לגבר הישראלי, היות והוא משנה צורה ואופי מדי שנה בשנה. קיים הבדל עצום בין הגבר שלבש חולצה כחולה, לפני עשר שנים, ובין הגבר המצוחצח והריקני, היושב דרך משל ב„רוול". התנהגותו של הגבר תלויה באישיותה ואופייה של האשה כי היא הנותנת את הטון. זוהי דעתי כצברית, עתונאית וציירת.

רייך

יפה רייך, תל־אביב

אז איפה — אני מחכה — איפה המשאל „אתן נשים, אתן?"

יהודה עמיחי, גבעתיים

...קשה אמנם להכליל. בכל זאת נדמה לי כי לגברים שלנו מספר תכונות משותפות במה שנוגע לחיזור אחר האשה: זה כאילו מתחת לכבודם להראות התעניינות, להשתדל לעניין אותה בשיחה. בהשוואה לגבר האירופי — אינם רומנטים, ולעתים מתקבל הרושם כי הם מחכים שהבחורה תחזור אחריהם.

לוי

אלגרה לוי, תל־אביב

במאות סבירה

אינני במאית של אף אחד, גם לא של צדוק סביר (העולם הזה 1133).

נעמי שמר, תל־אביב

הודעת המערכת

בעתונות ובציבור נפוצו שמועות וניחושים על הופעתו של העורך הראשי של „העולם הזה" כמועמד בבחירות לכנסת הרביעית. מבלי להיכנס לדיון על עצם שמועות אלה, מבקש „העולם הזה" להבהיר:

כל עורך מעורכי „העולם הזה", שיציג את מועמדותו לכנסת, בכל מסגרת שהיא, יקבל חופשה מתפקידיו בעתון ולא ישתתף בעריכתו המעשית של „העולם הזה" במשך תקופת מלחמת־הבחירות.

בתקופת־הבחירות, כמו בכל תקופה אחרת, יוסיף „העולם הזה" לנהוג על פי כללי הדיווח האוביקטיבי הבלתי־תלוי שקבע לעצמו, „בלי מורא ובלי משוא־פנים".

דפי העתון יישארו פתוחים ללא הגבלה למודעות כל המפלגות.